

Universitätsbibliothek Wuppertal

Q. Horatii Flacci Epistolae Omnes, Qvae Extant

Horatius Flaccus, Quintus

Basilae, 1615

Epistola XVI. Ad Quintium

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1477](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1477)

ratæ per metonymiam cauffæ.
 f Alter est modus metonymiæ, vbi cives & incolæ Bajarum significantur ex subiecto.
 g Brevis est deliberatio Poetæ per Apostrophen & communicationem cum equo suo: vbi interjicitur quedam Epanorthosis ad hæc verba: *sed equi franato est auris in ore,*
 h Synecdochica est periphraſis aquæ pluviæ & cisternaria.
 i Sumtum est, ait Donatus in Adel. Act. 3. Scen. 3. ab agitatione pecudum, quum dicit, *abigam hunc rus:* Propriè Cic. in Verrè, *equarum greges istum abigendos curasse,* vnde ab actores, fures eorum.
 k Metonymia effecti pro efficiente & locupletante ipsâ affectos.
 l Anaphora est, & vnâ polyptoton.
 m Epanodos est, idem sonus initio & medio, & duplex Polyptoton in *in te, tibi,* & in *nos, nobis,*
 n Metaphoricis sumitur pro mensa epularis accubationis.
 o Anaphora est in iteratione earundem vocum initiis membrorum.
 p Duplex est hic tropus: prior est metaphora à vasto maris hiatus & profunda voragine ad ingluviem Menii decoëtoris notandam. Alter est metonymia subiecti

pro omnibus cupidis & dapibus, quæ in macello emta ab hoc gurgite & helluone exhauriuntur & devorantur.
 q Sumtum est ab infatiabili cupiditate divitiarum ad inexplebilem ventrem & furiosam ejus appetentiam.
 r Est synecdoche generis pro divitibus, qui gratificatur scurris, ne figantur illorum maledictis
 s Alter modus ejusdem tropi, quo integrum significatur ex membro, id est, censebat Manius illos lucrones & helluones graviter puniendos.
 t Puto certè hoc allegoricis dictum ex metaphoris a sacrificijs: vbi sic tota victima exurebatur ut omnino cineriferet, qualia fuerunt holocausta.
 u Synecdoche generis, pro, decoquunt patrimonium.
 x Anaphora est initio incisorum in iteratione ejusdem vocis & soni. Ac præterè in *vulva* est synecdoche generis pro suilla vulva, ut Græca *μῆτρα κατ' ἐξοχῆς* sicut Orator & Poeta dicuntur & Græcè & Latinè pro Demosthene & Homero, pro Cicerone & Virgilio.
 y Epanalepsis est, initio & clausulâ similitudo soni. Est simul apostrophe ad lautos & delicatos in quibus Vala numerari videtur.

EPISTOLA XVI. AD QUINTIVM.
 Theticum.

Hæc Epistola duplicem complectitur descriptionem alteram Horatiani agelli, alteram veræ probitatis.

NEa percoteris fundus meus optime Quinti
 Arvo pascat herum, an baccis opulentet olive:
 Pomisne & pratis, an amictâ vitibus fulmo:
 Scribetur tibi forma loquaciter & situs agri.
 2. Continui montes, nisi dissocientur opaca
 Valle: sed ut veniens dextrum latus aspiciat sol:
 Levum discedens curru fugiente vaporet.
 Temperiem laudes: quid si rubicunda benignè
 Corna vepres, & pruna ferant? si quercus & ilex
 Multa fruge pecus, multa dominum juvet umbra?
 3. Dicas adductum proprius frondere Tarentum.
 Fons etiam riuo dare nomen idoneus, ut nec
 Frigidior Thracam, nec purior ambiat Hebrus.
 4. Infirmo capiti fluit utilis utilis alio.
 5. Hæ latebra dulces etiam (si credis) amœne
 Incolumem tibi me præstant septembribus horis.
 6. Tu rectè vivis si curas esse, quod audis.
 7. Jactamus jam pridem omnis te Roma beatum.
 8. Sed vereor, ne cui de te plus, quàm tibi, credas:
 9. Neve putes aliùm sapientem bonoque beatum:
 10. Ne si te populus sanum, rectèque valentem
 Diçitet, occultam febrem sub tempus edendi
 Dissimiles, donec manibus tremor incidat victis.
 11. Stultorum incurat apudor malus vlcera celat.
 12. Si quis bellat tibi terrâ pugnata marique
 Dicat & his verbis vacuas permulceat aures:
 Tene magis saluum populus velit, an populum
 tu?
 Servet in ambiguo, qui consulit & tibi & vrbi,
 Juppiter: Angusti laudes agnoscere possis?

Quum pateris sapiens emendatusque vocari
 Respondesne tuo dic sodes, nomine. Nempe
 Vir bonus & prudens dici delector ego, ac tu.
 Qui dedit hoc hodie, cras si volet, auferet: ut si
 Detulerit fasces indigno detrahet idem,
 Pone meum est, inquit: pono, tristisq; recedo.
 Idem si clamet furem, neget esse pudicum:
 Contendat laqueo collum pressisse paternum:
 Mordeat opprobriis falsis: mutemque colores.
 14. Falsus honos iuvat, & mendax infamia terret.
 Quæ nisi mendosum & mendacem: vir bonus est
 quis
 Qui consulta patrum, qui leges jurag, servat,
 Quo multa magnaq; secantur iudice lites:
 Quo responsore & quo caussa teste tenentur.
 15. Sed videt hunc omnis domus & vicinia tota
 Introrsum turpem speciosum pelle decorâ.
 Nec furtum feci, nec fugi, si mihi dicat
 Servus: habes pretium: loris non ggereris: aio,
 Non hominè occidi: non pasces in cruce corvos.
 Sum bonus & frugi: renuit, negat atq; Sabellus.
 Cautus enim metuit foveam lupus, accipiterq;
 Suspectos laqueos, & opertum milvius hamum.
 16. Oderunt peccare boni virtutis amore.
 17. Tu nihil admittes in te formidine pœna:
 Si spes fallendi, miscebis sacra prophanis.
 18. Nam de mille fabæ modiis quum surripis unum,
 Damnum est, non facinus mihi pacto lenius isto.
 19. Vir bonus omne forum, quem spectat, & quæ
 mne tribunal
 Quandocung, Deos vel perco vel bove placat:
 Janè pater, clarè, clarè quum dixit Apollo:

Labra movet metuens audiri: pul. ra Laverna
 Da mihi fallere: justum sanctumq; videri:
 Noctem peccatis, & fraudibus objice nubem.
 02. 00 Quò melior seruo, qui liberior sit avarus,
 In trivius fixum quum se demittit ob assem, (rò. 3)
 Non video nam qui cupiet, metuet quoque: por-
 Qui metuens vivet, liber mihi non erit unquam.
 21. PP Perdidit arma locum virtutis deseruit, qui
 Semper in augenda festinat & obruitur re.
 22 Vendere quum possis captivum, occidere noli:

Serviet utiliter sine, pascat durus. aréq;
 Naviget. ac medijs hyemet mercator in undis:
 Annona profit: portet frumenta penúsque.
 23 Vir bonus & sapiens audebit dicere, Pentheu,
 Rector Thebarum, quid me perferre, patique
 Indignum coges? Adimam bona, nempe pecus rem,
 Lectos, argentum. Tollas, licet. In manicis, &
 Compedibus servo sub ^{xx} custode tenebo.
 Ipse Deus, simul atque volam me solvet, opinor.
 10 Hoc sentit, moriar: mors ultima linea rerum est.

Analysis Dialectica

Per insinuationem Poeta captavit occasionem in-
 quirendi in vitam & mores Quintii ex ipsius per-
 contatione, qui proventus rusticioris onem qua-
 fierit non sine talis habitationis exprobatone cui
 cerè potuisset Horatius pro suo agello respondere,
 quod Aristot. scribit lib. 1. Rhet. καὶ πτήματα ἀκαρπεία,
 ἐκδιδέσκειται. pradia quoque unde nullos percipias fru-
 ctus, magis sunt hominis liberatis ac politi propria: καὶ
 πτήματα καὶ ὀφέλιμα. quam fructuosa & commoda. Quae-
 cunque enim valent ad oblectandum animum, co-
 pul- que reficiendum, in honestis ponenda sunt, ut domino
 afferentia dignitatem: quum idem Philosophus lib. 4.
 de moribus praecipiat, hujasmodi fundos in primis de-
 cere viros magnanimos, quum ita scribit cap. 3. ejusdem
 lib. καὶ οἷος κακίης μᾶλλον τὰ καλὰ, καὶ ἀκαρπεία τῶν καρπύ-
 μων καὶ ὀφελίμων. ἀντάρκως γὰρ μᾶλλον. 1. magnanimus ani-
 mo ita factus esse dicitur, ut malit possidere pulcra pradia
 & infertuosa, quam fructuosa & utilia. hoc enim est
 magis ejus viri, qui contentus sit rebus suis. quia hic ma-
 gis itudet splendori honestaeque voluptati, quam magnis
 vectigalibus, quibus stupidi et capiuntur, qui nunquam
 rebus vivunt contenti suis. Ipse tamen Poeta ubi fi-
 tum & commoditatem agri sui descriptione explicavit,
 ac se illo recessu ab autumnalibus morbis optimè mu-
 nitum esse dixit, rationem rectè vivendi docet non
 pendere ex opinione vulgi, sed eam e privata cujusq;
 conscientia esse metiendam: unde profectò facile con-
 jicias, αὐτὸν μὲν περὶ σωσιῶν καὶ ἀποκρίνεσθαι τῶν καλοκαρπείων
 βλαβῶν, ipsam Quintium externâ specie absolutam & per-
 fectam probitatem simulare. Capita autem perconta-
 tionis sunt duo: de fructibus arborum & pratorum: de
 inde plantarum, tantumne frumenti & pabuli ex illis
 recondat, quantum sit satis, ad familiâ & omne pecus alen-
 dum: tantumne etiam ex his olei, malorum, pyrorum &
 vini percipiat, quantum domino sufficiat. Sed cur ver-
 bosè ad eum scripturus sit de forma, proventu ac situ
 agri sui, ostendit invidi e fine, ne ipsi fortè videatur ri-
 dicula tam angusta Horatiani victus ratio & habita-
 tio.
 2. Jam aggreditur descriptionem agri, primùm ex
 adjunctis atque circumstantiis continuorum montium,
 vallis opaca, illustrationis solaris, tam matutina, quam
 vespertinae, arborum frugiferarum, delectabilis umbra.
 3. Eadem deinde augetur geminâ patrium collatione,
 quòd ager amenitate certet cum Tarento: quòd etiam
 habeat fontem equè frigidum & purum, atq; sunt Tira-
 cii fontes.
 4. Eadem postea amplificatur ex adjuncta fontis pu-
 ritate, & salubritate.
 5. Pestremò ex effectis: quòd hic recessus illum ipsum
 conservet ac tueatur tempore contagionis saluum & inco-
 lumem. Ex his perspicis, Lector, formam rerum sive
 naturalium sive artificialium perdifficiliter cognosci

posse: & si ea cognoscitur, non tamen nisi multis rebus
 15 collectis illam exprimi posse.
 6. Jam ad alteram Epistolae partem, de vera probita-
 te transit, ad quam invitatur Quintius primùm ex effe-
 ctis hypotheticis ita judicatis, si curas esse, quod prædi-
 caris, rectè vivis.
 20 7. Hic particula antecedentis, non totum assumitur:
 Tu jam pridem prædicaris ab omnibus Romanis vir bea-
 tus: ars autem requirebat vel hoc totum antecedens
 assumi affirmatè: atqui tu curare deberes esse beatus, qua-
 lis diceris jam pridem: vel negatè: sed tu non curas esse,
 quod prædicaris: quod utrumque tenet suspensum.
 8. Hæc tamen videntur magis ad negatam assumpti-
 onem inclinare, quæ pronunciat comparatè cum me-
 tu, ne offendat amicum: sed tu majorem habes fidem o-
 pinioni vulgi te bonum & beatum prædicantis quam tue
 conscientia aliter fortasse judicanti. Paroemiologus scri-
 bit hos tres versus notatos 6. 7. 8. referre speciem pro-
 verbij in D. vites, qui tum demum felices sint futuri, si
 vita & mores ipsorum respondeant prædicationibus a-
 dulatorum.
 35 9. Approbatio est negatæ assumptionis e dissimilitudi-
 ne: quòd aliud sit ipsius judicio beatum esse, aliud sape-
 re, ac virum bonum esse.
 10. Eodem spectat hæc similitum comparatio: quòd
 Quintius non curet esse, quod prædicetur, ut egrotus per-
 fictum exemplum stulte credulus magis credit populo ip-
 sum rectè valere dicenti, quam sibi morbum sentienti:
 unde monitus deberet in ediam ferre: ita Quintius credit
 potius opinioni vulgi assentantis ipsum & sapere & virum
 bonum esse, quam conscientia in judicium adhibite: Ita-
 que non curat, quod hi dicunt. Non dissimilis est repre-
 hensio c. 3. v. 13. apud Isaiam: Popule mi, qui te ducunt
 & beatum prædicant, te decipiunt & viam itinerum tuo-
 rum tegunt, id est, te celant rectam legis doctrinam &
 veritatem erroristui.
 50 11. Ex efficiente docet: unde talis dissimulatio profi-
 ciscatur, caussamq; illius stultitiæ & vitiosum pudorè affir-
 mat esse, qui deponendus est, quum res postulat, & quo-
 ties vrget necessitas aut valetudinis, aut cujuslibet rei.
 12. Eodem quoq; hæc altera similitudo pertinet: Quæ-
 admodum tu non in te agnosceres laudes vni Augusto de-
 bitas, sed eas respueres, si quis forte assentator populus tibi
 deferret: sic noli in te agnoscere vulgi assentantis laudati-
 onem, dum te sapientem & virum bonum prædicat. unde
 illud Antisthenis apud Laertium absterre ac excludere
 ipsum deberet qui ne in suspicionè flagitij veniret, ma-
 lebat a malis & pravis hominibus vituperari, quam lau-
 dari: quod Posterus si quando ipsi præter spem obtigif-
 set, sic afficiebatur, αὐτὸν οὐκ ἔμελλεν, κακὸν εἶργασθαι. 1. magno
 ego timoris cruciatu angor, ne quid facinoris ac flagitij ad-
 miserim. contra perhibetur Agesilaus ille Spartiatis a-
 pud Xenophontem solitus dicere, Gestio ego ab ijs lan-
 dari,

dari, qui libenter etiam reprehendant minus a me re-
cte facta.

13. Quintus approbat illam boni viri ac sapientis ho-
nificam appellationem in parium collatione, Ego, in-
quit, non innoti studio laudis ac boni nominis ducor:
vel Ego sum iuxta cupidus bonae existimationis, atque
tu o Horati: Quare siquid hic peccatur nihil mihi ac-
cidit a te separatim: quod improbat poeta substituens
siam personam pro quavis alia similium contentione,
Quemadmodum, ait, afficior tristitia fascibus mihi a
populo ademptis, non aliter aut furti, aut parricidij, aut
Impudicitiae falsò insimulatus offendi soleo unde argu-
itur facile an mus meus mendosus ac vitiosus. Sic poeta
transfert in se, quod Quintio esset tribuendum, Qui
falso honore capitur, falsis que convitiis terretur, is le-
vis ac vitiosus est: ex hoc axioma non vult assumere
modestia causa quicquam de Quintio, qui falso honore
capitur & falsis maledictis commovetur, is est levis, in-
sanus & mordax. Ex hoc axioma non vult assumere
modestia causa quicquam de Quintio: sed illius loco
proponit quaestione de ratione viri boni: e cuius descri-
ptione intelliget facete postea se non id esse quod audit.

14. Haec autem descriptio est ex diversis per quandam
sultentationem Rhetoricam productis vsque ad haec
verba, opinor hoc sentit quorum diversorum prior pars
constat ex talis viri effectis, externam quidem specie lau-
dabilibus: sed quia ex animo vitiiis contaminato profi-
ciscuntur, non quadrant ad nostram, quam quaerimus,
boni viri descriptionem.

15. Haec, inquam, diversorum prior pars confirmatur
similibus: Quemadmodum servus conatur persuadere
heri suo ex eo se bonum & frugi servum esse, quod fur non
sit, non fugitivus, non homicida; non est tamen talis om-
nium, quia formidine supplicii abstinere ab his: quod il-
lustratur tribus ferarum exemplis similibus: Lupi, acci-
pitrus & milvi, qui metu fovea, laquei & hami a re-
temperant: sic noster ille vir, qui extrinsecus speciosis offi-
ciis ornatus vult haberi vir bonus ac sapiens, talis non po-
test esse, quod ea praestet cupiditate aliqua vel metu non
amore virtutis ductus.

16. Hic versus videtur interiectus ad molestiam prio-
ris partis tam longae levandam. Pertinet enim ad alter-
ram, cui locus est ad verba, vir bonus & sapiens: quasi
diceret, non est ille vir bonus & sapiens, qui metu poena
& coactus in officio continetur, sed talis est, qui ad hoc mundos,
suo motu ac sponte virtutis amore longè se remouet a vitiis.
Illa enim suis quemque illecebris, oportet ad verum de-
cus trahat, & eundem sui amore capiat sic & incendat,
ut etiam si Dii atque homines ignoraturi forent ipsius
peccatum, se tamen minimè peccaturum, qui probè
sciat illud Sophoclis:

Πρὸς τὸ ὑπὸ τῶν κρῖτων μὲν δὲν, ἀπὸ πάντων ὄρων
καὶ πάντ' ἀκούων, πάντ' ἀναπύουσαι χεῖρας
ὄντων ἢ ἀληθεία ἐστὶ θύρατης

Idcirco nihil occulta, quippe quia tempus videns, & o-
mnia audiens patefacit tandem omnia, cuius veritas est
fida.

17. Redit ad priorem partem de viro bono ad vulgi opi-
nionem, qualis habebatur Quintius, quem hic apertius
solito notat: quum dicit illum tantisper a maleficiis tem-
perare, dum metuit poenam: sed nihil non admittere in se,
dum illud sperat fore clam. Plato in Gorgia & Protago-
ra scribit duas esse puniendi causas ἀποστρέφει δὲ πάντ' τῶ
μὴ τιμωραίνεσθαι καὶ ἀλλοῖς ὄρων πινόμενα βελτίων γίνεσθαι, καὶ
ἀποστρέφει, ἢ τιμωρῆσαι γὰρ ἀλλοῖς γίνεσθαι. ἢ ἀλλοῖς οἱ ὄροντες ἀ-
ποστρέφει τὸ φοβούμενοι βελτίους γίνεσθαι. Est autem consentaneum,
ut, qui ab alio punitur legitimè supplicium sumente,
melior evadat & fructum capiat primus: deinde caeteris sit

exemplo, ut hi videntes ipsum sic affectum, metu poena fi-
ant meliore,

18. Levitas rei, in qua peccatum fuit, diluitur diver-
sis: parva quidem res est de mille modis unum surripere:
at magna culpa: quia, nisi metus obstetisset tibi, totum a-
ceruum surripuisse: vel in re quidem parva furto mihi a-
te, sublatam minus, contraho damnum, tu tamen iuxta fa-
cinorosus & nunquam habereis es, ac si per metum poena
tibi licuisset magnum furari, atque sententiâ Stoicorū
peccata non rerum eventu, sed vitij hominum metien-
da sunt.

19. Hypocrisis & mala conscientia talis viri convin-
citur diversis ipsius factis, clarè implorantis opem Jani
& Apollinis: Deam autem farum summissè precantis:
ut suaturpiter, injustè quae facta occultet, nec illorum no-
ticiam ullo modo aperiri sinat.

20. Nunc talem virum bonum appellat avarum, li-
bertatisque omnino expertum in Stoico paradoxo ἰδιώτης
docet: quod ita ex adjuncto metu concluditur & judi-
catur breviter sed tamen ἀποστρέφει, homo timidus non est
liber: avarus est timidus: quare avarus non est liber. Pro-
positio est postrema in litera Poetae ad haec verba: quum
metuens: assumptio est ad hunc locum, qui cupiet. Cō-
plexio denique est inchoata aucta pro syllogismo e pari-
bus & effectis, non enim simpliciter enunciatur, ut
modò contracta est, sed comparatè: Avarus non magis
est liber, quam servus: deinde cupiditatem suam prosti-
tuit ludibris puerorum in trivis, dum se cupide humi de-
mitte ob assam colligendam.

21. Eadem complexio amplificatur alijs effectis, ac
praeterea adjunctis, quod avarus a virtute defecerit:
quod omne studium & operam in re faciendâ & augenda
posuerit, & illâ tandem obrutus & perditus sit.

22. Eodem spectat hoc facetum Poetae consilium de
non occidendo tali avaro ex effectis, quod multa varia &
utilia familia poterit praestare officia duri servi more.

23. Jam tandem aliquando ad alteram diversorum
partem devenimus: de vera descriptione viri boni: ad
quam facilius intelligentiae gratiâ priorem aggrega-
mus: Non est vir bonus & sapiens, qui pendet e testimo-
nio vulgi: qui recta facit officia coactus & abstinere a pravis
metu poena: qui miserè servit divitiis: sed qui bene est cō-
sciens, virtutisque studiosus: qui sponte studet honesto, ac
vitium odit: qui in virtute summum collocat bonum &
humanos casus infracto animo contemnit omnes, vel ip-
sam mortem, quâ omnia mala terminantur: Is est vir
bonus, sapiens, liber & beatus. Haec autem pars altera
de vera probitate varijs effectis & adjunctis declaratur,
quae latent in cōminatione Penthei Thebarum tyranii.

Enarratio Grammatica.

NE percontetur.] Contus, ex quo inclinatur ver-
bum percontor, quod est diligenter inquiri, vox
est Graeca, ut jam dictum est Sat. 2. l. 1. quâ uti-
tur Hom. Odyf. 1. sub fin.

Αὐτὸς ἐγὼ χεῖρας λαβὼν ἀεμῆκα κόντον
ὄσα πάρεξ

atque ego manibus prehensò valde longo conto navem a
littore amovi.

vbi Eustath. duplicem contum facit, vnum nauticum,
quem ita primùm definit: ὄπλον, τὸ τοῖς ναύταις χεῖρας ἰν-
strumentum nautis ad naves agendas accommodatum.
Deinde τὴν λέξιν ἐτυμολογεῖ ἀπὸ τῆς κερτεῖν, a simulando.
quae notatio etiam τῶν πολεμικῶν ἀποστρέφει, bellico conto con-
venit, ac dū definitur τὸ δόρυ καὶ ξυστόν καὶ ἐγχέει, hasta, tel-
lum, jaculum: quemadmodum Iuvenalis vsurpavit cū
voce altera, non dissimili notatione.

Paucis

Pauca licet portes argenti vascula puri
Nocte iter ingressus gladium contumq. timebis.
 nec sum tamen ignarus alterius & scriptionis & nota-
 tionis, quam a Festo potes repetere, atq; huic minime
 profero, ut minus probandam. Dicitur hinc Poeta
 mittam ad te, Quinti, verbosam mei agri descriptio-
 nem & situm: eam ob rem noli percontatione curiosi-
 us repetita ex me querere, quot & quantos fructus an-
 nuo sille mihi referat.

Pomifne.] Hæc pars sententiæ facillè indicat in an-
 tecedenti explendam esse sic ellipsin, *arvone pascat He-*
rum, an baccis &c an amicta &c. Italoquitur Ovidius e-
 legiâ 8. de Ponto,

Non hic pampineis amicitur vitibus ulmus.
Nulla premunt ramos pondere poma suos.

Loquaciter.] Repetio semel hoc adverbium apud
 Cic. Orat. pro Muræ. *Quid huic tam loquaciter litigio-*
so responderet, ille non habebat, quod Græcè dicitur ἀλο-
 κηρός, καλιτικώς, ἢ λαλιώδης, πολυλόγος, ἢ διαπαισίονος, sic,
 ut quali coram adestes oculatus, facillimè ac optimè il-
 lius formam cognoscas. Ratio autem hujus verbi per-
 contari præter hæc e Satyr, 2. lib. 1. repetatur: cui ver-
 bo hic subjiendum est, quo desideratur, *utrum*, ut sit,
 ne fortè perconteris, utrum fundus meus possit alere
 dominum suum annuo frumento. *Quid autem autem*
fit arvom, diximus e Varrone Epist. 8. ut quid fundus
 Sat. 5. l. 2. Præterea de quibus arboribus dicatur *bacca*,
 Ode. 6. l. 2.

Continui.] Ellipsis est verbi, sunt: quid autem sit
 continuum ex illa Ciceronis geminatione cognosci po-
 test, *verba conjuncta & continuata*, item coherere &
 continuari, quibus opponuntur verba singula, interru-
 pta & disjuncta. Intelligimus ergo interpolitu & inter-
 jecti vallis opacæ non verè continuos fuisse: sed ita di-
 visos ac discretos, ut ager Horatij interjaceret, & huic
 in valle sito utrinque colles imminerent Ustica & Lu-
 cretilis, quos sol illustraret, alterum ortu suo, alterum
 occafu: verum si cui hæc ratio continui minime satis
 facit; repetat alteram e philosoph. Aristot. lib. 10. Meta-
 phys. τὸ συνεχές, ὅπερ ἐχομένον πῖ ἁπλοῦς, λέγεται δὲ συνεχές
 ὅταν ταῦτὸ γινῆται καὶ ἐν τῷ ἑκάτερον μέρος, οἷς ἁπλοῦται καὶ συ-
 νέχονται. *continuum est aliquid, quod coheret vel conti-*
git: dicitur autem tum demum aliquid alicui continua-
tum esse, quoniam unum idemque est extremum utriusque e-
orum, que inter se apta sunt et contingunt: quod jam pri-
 us dictum fuerat lib. 6. συνεχὴ μὲν ὄν τὰ ἑκατὰ ἐν ἁπλοῦσιν
 δὲ ὄν ἅμα, continua ea sunt, quorum extremitates sunt
 vnum: sed ea inter se tangunt, quorum extremita-
 tes simul sunt: sed de curru solis Ode 6. l. 3.

Vaporet.] Ἐνεργητικώς, εἴτε διαβατικώς sumitur pro af-
 flare calore temperato, id est, tepescere, quod Græci
 interpretantur χλιαίνεν καὶ ἀλεάζεν, ἢ ἀλεαίνεν, ut hæc
 indicant sequentia, *temperiem laudes,* πῶ τὲ τότε ἐπι-
 νῆς καὶ χαλῶς πῆρας, *toleres ac boni consulas,* quanquam
 Grammatici pro vehementiori calore proferunt e l. 2.
 c. 16. Plin. *Gleba solidiores solibus asperis vaporata resol-*
vuntur, id est, siccata & arefacta: quemadmodum l. 5.
 Aened. vers. 682.

Lentumq. carinas Est vapor.
 Hoc est, ignis consumit & incendit carinas.

Vepres.] Columellæ lib. 11. cap. 3. eadem sunt, spi-
 na, sentis ac vepres. Hic tamen malo accipere pro ru-
 beto, sæpè & dumeto, ὅπερ ἢ τὴ ἀγρῶ καὶ ἀπορία καὶ τῆς γῆς
 ἀποεία μιν ἵπται καὶ ἐμφανίζται μάλιστ. *ut agri fecunditas*
& terre ubertatis major appareat: cujus eitam dumeta
 ἀκαρπῆς, *sint frugifera.* Hanc autem vocem declinant
 a vehementerprehendendo, & in his Isidorus maxi-
 mè, qui scribit majores nostros dixisse solitos, omnem

arborem spinosam, veprem, quod vi prenda, *Græcos*
 τῶ ἀκαρπῆ καὶ βέρον.

Benigne.] i. copiosè accumulatè fructus afferant,
Quercus.] Si hæc arbores reficiant ac recreent pecus
 copiâ glandis. Rationem autem quercus repeto ex
 Ode 9. l. 2.

Tarent.] De situ hujus vrbis vide Grammatica Od.
 28. l. 1. & de amœnitate Odes 6. lib. 2. vbi tamen pri-
 mas Tiburi tribuit & Tarento secundas:

Ille terrarum mihi præter omnes
Angelus ridet. ut antè dixerat:
Si Tibure Parca prohibent iniqua,
 qualis delectus sit Epist. 1. lib. 2.

Sed vacuum Tibur placet, aut imbelles Tarentum
Dicas adductum.] I. ut diceres amœnitatem mollis
 Tarenti translata in meum prædiolum.

Fons etiam.] Qui rectè possit rivus Digentinus no-
 minari propter aquæ copiam, quam Epist. 18. sequente
 appellat Digentiam:

Idoneus dare.] Hellenismus est, Sic enim Græc lo-
 quuntur ἰκανὸς φέρειν πόρος καὶ τὸς ἄλλους, διδάσκων καὶ τὸ
 δίκαια πράττειν, pro quod dicit Orator lib. ad Attic. *In-*
stru ar etiam consiliis idoneis ad hoc strum negotium.
 Hic ipse tamen Poeta Ode 19. lib. 2. per casum dandi
 etiam loquitur: *pugna non sat idoneus Bacchus.*

Thracem.] De Thracia dictum est Ode. 16. lib.
 2. sicut de Hebro Epo. 15. qui circumdat hanc re-
 gionem.

Tu rectè vivis.] Martialis Epigramm. lib. 10. cujus
 initium est: *vitam qua faciunt beatorem.*
 in multis efficientibus vitæ beatioris hoc sub finem
 ponit: *Quod sit, esse velis, nihilq. malis.*
 De hac autem beatitate & voce μάκαρ, repetere notas in
 9. Od. l. 4.

Jaetanus.] Anomalia est numeri & personæ, pronos
 Romani omnes prædicamus te beatum.

Alium sapiente.] Ellipsis est præpositionis, qualis fuit
 Sat. 3. lib. 2. ad verba: *quis species alius veri,* pro alium a
 sapientia, ut Cic. loquitur, *nihil quarit aliud a salute &*
libertate communi, pro diversum a sapiente. pro pro
 quo etiam diceretur elegantius néve pices felicitatem
 esse rem aliam, atque sapientiam & probitatem, ut an-
 notavi Epod. 12. & alibi.

Sub tempus.] De hujus præpositionis syntaxi dixi Sat.
 3. l. 1. Gal. *en viron te temps oul heure du repas.*

Donec.] I. donec manus corripantur frigore tremu-
 lo & rigore.

Pudor.] De hoc genere pudoris dictum est Sat. 1. lib.
 2. Ex Homero addam tamen e Donat. in And. Act. 4.
 Scen. 1. discrimen pudoris ac verecundiæ, ut ille mali
 facti, & hæc recti & honesti sit: cujus definitionem ha-
 bes Od. 29. lib. 1.

Ulvera.] Ex hujus vocis inclinamento Græco vide-
 tur prior syllaba densanda, τὸ γὰρ ἔλεος παρὰ τὸ ἔλκειν, a
 trahendo pus dicitur, ideòque definitur ἡ κατὰ τραύμα λυ-
 σις τῆς σωχέως *solutio continui ex vulnere,* ut Eustathius
 annotat in hunc vers. *Ἰλιάδ.*

Ἐλεος δ' ἰκτὴρ ἐπιμάσσειται, ἡ δ' ἐπιθόσει
φάρμακ' ἀκὴν παύσει μελανάων ὀδυνῶν.

Hulcus contredando expurgabit medicus: & applica-
bit medicamenta, que sedabunt nigros dolores: neque ait
 Scholiastes, τὸ ἔλεος hic significat τὸ πόνος, pus, ut vul-
 gus putat, Reliqua illic vide. Memineris interea ex
 Agrattio Gram. vlcus nasci & vulnus ab alio inferri.
 cum Agrettio pugnat locus alter Eustathij *Ἰλιάδ.* λ. 24
 vers.

Ἀλλὰ ἔπει τὸ μὲν ἔλεος ἐτέρητο, παύσει δ' αἶμα.
Sed ubi vlcus desiccatum fuit, sanguis crumpere desit
 Hulcus,

Hulcus, ait, more Philosophi physici dicit, non quod jam esset purulentum sed continui solutio, a protrahendo longius naturalem situm nominatum. Quoniam autem quae longius protacta sunt, non sunt propinqua, ob id aulus est quidam delicatus etiam notare Hulcus a priuatione appropinquationis. Certum autem est Agamemnonem fuisse a Coone vulneratum: unde colligendum videtur, vulnus quidem infligi, sed hulcus ex eo potest erumpere: quod tamen postea saepe oritur per se. i. sine ictu externo: quod firmari potest testimonio Pindari, qui *πυδ. eid. Γ. ερδρ 3. vocat τὸ ἐλκεν ἀπὸ τῶν ἰατρῶν ἢ sponte nascentis a hulcera*, Recentiores medici excogitarunt nova nomina differentij solutae continuitatis, qualia sunt *δραγμα, πύγμα, δλάσις, βωγμὴ, πύξις*, de quibus eorum libri leguntur.

Tibi pugnata.] Pugnata tibi est antiptosis Graecanica pro, a te, quae syntaxi dicit Sallu. *praelium male pugnatum est a suis*. Idem alioloco, *Quae negotia multo magis, quam praelium male pugnatum, terrebant*. Quod Graecè pronuntiat, *ἢ μάχην καλῶς μεμαχημένον*. Cicero quoque pro Murena, *Ex omnibus pugnis acerrima mihi: v. de iur illa, quae cum rege commissae est, & summa contentione pugnata*, quam etiam phrasin ipse Od. 9. lib. 2. usurpavit, *Non pugnavit ingens Idomeneus Steneliasve solus dicenda Musis proelia*. Pugnata autem dixit patheticè licet a verbo neutro deflexum sit: quomodo etiam loquutus est Ode 9. lib. 3.

Pugnata sacro bella sub Ilio.
& Ode 6. lib. 2. *regnata rura*: quod libet tamen addere e Servio in vers. Aen. 6.

O virgo nova mis facies, inopinave surgit.
ad distinguendum participia ab adiectivis nominibus. Hoc ille annotat: *τὸ inopina nomen & non participium. Nam non invenitur inopinor, ut opinor. Ergo nocens a noceo participium est, innocens vero nomen: quia non invenitur innoceo. Nullum enim participium, quod a verbo non trahitur, licet a verbi sui forma non veniat, ut placita, licet placeor non inveniatur, tamen placeo invenitur: sic cœnatus, pransus & regnata & triumphata: unde galceatus & tuncatus nomina, quia nullum exstat verbum.* Sensus igitur est: si quis assentator celebret te alienis laudibus, quod bella fortiter gesseris terrâ matique, fortiusque confeceris Reip. causâ: atque præterea aures vario huius hominis sermone patefacias, utrum populus ob id magiste amat, an tu populum? quod certè tribuendum est Augusto, qui tanto complexus est amore populum, ut nesciretur, vter ab altero magis diligeretur: quod facile perspicias e Suet. in Octa. cap. 58. & 59. & aliis locis, quod ad populum attinet. Hos autem duos versus:

*Tene magis saluum populum velis, an populum tu
Servet in ambiguo, qui consulti tibi & Urbis, Iu-*
piter

vetus simile est fuisse e Panegyrico in Augustum, cuius meminit Porphyrio & Virg. Eclog. 9.

*Nam neq. adhuc Varo videor neq. dicere Cinnâ
Digna, si d'argutos inter strepere anser olores.*

Cruquius tamen mavult eosdem versus esse nostri Poetae propter similitudinem styli, sub aliena persona scriptos. talis illorum analysis Grammatica esto. Iupiter, qui tibi & Romæ, o Auguste, cōsulit, hoc servet in ambiguo, populus ne magiste velit saluum, an tu ipse populum servet autem in ambiguo est optatio adulatoris, qui precatur, ut in perpetuum, tanta sit Augusti benevolentia erga populum, & huius vicissim illum, ut nemo dijudicare satis possit, vira exsuperet alteram.

Augusti.] Hæc sententia simpliciter enuncianda permultis videtur sine interrogatione, ut quæ ex proxima precatōne facile demonstrat talem commendationem

ad solum Augustum pertinere, nihil ad Quintium.

Agnoscere possis.] Dicimur id agnoscere, quod prius novimus, ideoque verum illud fatemur, & probamus. Ita fit, ut agnoscere valeat, verum confiteri, sicut Epist. ad Fam. 4. li. 4. *Illum excusationis partem nec agnosco nec probo*, i. non fateor esse veram. Sic hoc loco, possis fateri laudes Augusti veras & huic soli meritò debitas, nec cuiquam alij tribuendas vel assumendas?

Pateris.] Hellenismus, qualis fuit Od. 27. lib.

Vxor invicti Iovis esse nescis.

ita Homerus Odyss. a. v. 180.

Μέντις Ἀρχιλόου δαίμων & εὐχόμε εἶναι ἦν

Mentes Anchiali prudentis gloriæ esse filius, pro facto me esse filium: qualis etiam fuit Od. 2. lib. 1. *Patiens vocari Casaris ultor*, pro pateris te vocari sapientem & emendatum, i. nullis vitis contaminatum & ad hanc appellationem libenter attendis, tanquam ad proprium nomen, sed falleris: si enim te putes virum bonum ac sapientem esse hodie, quod te populus ita dicitur, pariter æqualiterque te cras putato virum malum atq; stultum fore: quod te populus talem iudicaturus sit.

Vir bonus.] Hic Poeta ferè insignitè τὸ Vir epitheto bonus, idque potius, quam probus, ita Sat. ult. l. 2. sub finita vir bonus es, convivag. comis, & hic iterum: *Vir bonus omne forum, &c. ibidem: Vir bonus est quis*. Item Epist. 7. *Vir bonus & sapiens: &c.* quod ex conjunctione vtriusque epitheti clarius perspicies in Epist. 5. l. 7. ad Familiar. vbi Cic. de Trebatio sic spondet, ut dicat illo *probriorem hominem, meliorem virum, pudentiorum esse neminem*, Item in Epigram. Virg. descriptione sapientis vtrumque conjungit:

*Vir bonus ac sapiens, qualem vix repperit unum
Milibus e cunctis hominum consultus Apollo.*

Ego.] Hic ellipsis est alterius notæ comparationis, eque vel iuxta vel perinde, ut sit, æquè delector dici vir bonus, actu: sic desideratur, aliter vel contra in And. Terent. Act. 5. Sc. 1. *Nescio, quid tibi sum oblitus hodie, ac volui dicere*, pro aliter vel contra, ac volui dicere.

Pone & pono.] Pone & pono simplex est verbum pro conjuncto, deponi & depono magistratum.

Neget.] Repete ex antecedenti & supple: Etsi neget me esse pudicum, id est, affirmet me esse femininâ vel masculâ libidine pollutum, etsi contendat me esse parricidio obstrictum.

Esse pudicum.] *Ἰ. τὸν σώφρονα, moderatum, & a facia libidine alienum*

Contendat.] I. constantissimè affirmet.

Laqueo.] Pro hoc dixit Sat. 3. l. 2. cum laqueo vxorè interimimus, & Ovid. 7. Metam. *Laqueo animam claudere*, & vno verbo Cic. ad Pætium Epist. 9. *Ille patrem strangulavit*, quod videtur deflexum ἀπὸ τοῦ σπᾶνῆν ἢ σπᾶνᾶν a premendo, stringendo, torquendo, quod etiam Græci dicunt πνίγειν, & Latini suffocare, a faucibus laqueo frangendis & oblidendis.

Mordear.] I. num talibus maledictis commoveri & colorem mutare debeam? subjicienda est negatio minime: quia tam est hominis varij & inconstantis affici honore falso & alieno, quàm falsâ ignominia, & dedecore commoveri.

Qui consulta.] I qui vitam & mores suos videtur effingere & conformare ad normam Senatusconsultorum & legum, componitque controversias civium, Gall. *Parle conseil du quel, quelun gagne son proces.*

Quo responfore.] Est quidem Jure consulti, quum petitur ab eo consilium, respondere ac responsitare de jure, non tamen responforem usurpaveris pro consulente vtitatè: unde lectio codicis Bl. *nd. non videtur improbanda, quæ habet, quo res sponfore, & quo cause rest*

venentur. Hoc autem modo Cic. pro Cæcin. loquitur, causam non tenuisse: sic quoque Suet. in Domit. c. 9. *Qui causam non teneret.* pro quibus negatis prior se peditit causam cecidisse, & causam perdere. Ex his intelligimus & in teste accuratam veritatem & in iudice incorruptam Iustitiæ administrationem requiri: quo utrumque naturali quadam & veritatis & æquitatis luce sic hominum mentibus insitum videmus, ut hic & Iuvenalis, compluresque alij poetæ, vel ut Sacerdotes Gentium, id ipsum concionentur.

*Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer, ambigua si quando citabere testis,
Incertæ rei, Phalaris licet imperet, ut sis
Falsus, & ad nota dicitur perjuriam tauri.
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam vivendi perdere causas.*

In numero etiam horum possunt haberi Phocylides, Theognis, Hesiodus, Pythagoras Hæc sunt prima,

*Πᾶσι δίκαια νόμιμα, μὴ δὲ κρίσιν χάριν ἔλκειν.
Μὴ πρὶ φησ περὶ δίκης, ἀδίκους μὴ κρίνει πρόσωπον.
Ἦν οὐ κακῶς δικάσῃ, οὐ θεὸς μετέπειτα δικάσει.
Μακροβύβη δὲ δὴ φέρειν. τὰ δίκαια ἀγορεύειν.*

Omnibus tribuas, neque in gratiam iudicium trahas.

Nec abicias pauperem, nec injustè quemquam iudices.

Quod sit male iudicaveris, Deus te postea iustè iudicabit

Falsum fugias testimonium, contra tu iusta, velim, dicas.

Introrsum.] I. vicini ac domestici omnes cognoscunt hominem esse fictæ ac simulatæ probitatis, cuiusmodi adumbratæ virtutis descriptionem legel. 2. de Repub. Platonis.

Nec fugas.] Utrum absolute sit fumendum, pro, nec fui fugitivus, an ἐνεργητικῶς, ut casus intelligatur, nec dominum meum deserui viderit Lector.

Habes Pretium.] Id est. præmium & mercedem paratam, quod non cædatis loris. hoc potest Gall. reddi, *Tu en es plus prisé*, quod Plinius videtur imitatus, quum dixit, *Sylvæ habent prætia in odoribus. res fore est & boues sunt fort præses pour leurs odeurs qu'ils ont & rendent.* Græcè δὲ *πληθὺν ἴμασιν, ἢ ἀλλυας* &c. De pretio fuit admonitio Od. 24. l. 3. e Donato in And. Terent.

Loris.] Non cædētis virgis, ut Sat. 7. l. 2. dixit: *Quid referi vri virgæ, ferræque nocari?*

& Sat. 3. lib. 1. sub. finem, quomodo Cic. loquitur 8. Philipp. *loris cæd.* Pseudolus apud Plaut. huiusmodi pœnæ se submittit: *Quasi in libro quum scribuntur calamo litera, stilus me totumque vimeis conscribito: i. virgis me cædito ita, ut in meo corio appareant puncta, velut literis distincta, quales sunt vibices, quæ quum majores fiunt, a poetis dicuntur grandes flagrorum Sulci, Græcè μάλωπις. vocem autem Latinam quod est ἡ τὰ γὰρ αὐτῶν εἶναι.* Qui autem talibus flagris dignus erat, verbero dicebatur, Plautus in Amphyt. *Tu me verbero audes herum iudificari?* Atque idem pauld post pro eodem. *Exi foras mastigia*, quod posterius Græcum est ἀπὸ μάστιγος, flagellum & scutica, quo mancipiorum humeri & scapulæ præcipue cædebantur: vnde servi scapularum dicebantur, vnde etiam illa sunt Iustiniani in rusticis legibus verba imperandi, *μαστιγώθητω*, & pauld post, *σπίδηα πᾶσι δέω, loris operiatur*, ut loquitur Terent. *graviter verberetur.* Tradunt autem Grammatici apud veteres lora dicta fuisse laura a lauro triumphorum, sub quibus mos erat captivos vincetos duci per πόπᾶ, ut cōditiōis suæ reminiscerentur mancipia, sicut hoc nomine monentur & altero servi, qui quum interficere illos jure belli seu

victoriæ licuisset, tamen servati sunt: ad quod etymon alludit Virg. quum induxit captivum supplicentem:

*Per patrios manus, per spem surgentis Iuli,
Te precor hanc animam servas natoq. patroq.*

quæ reperies apud Donat. in Adel. Act. 2. Sc. 1. ad verba: *operire loris.*

In cruce.] Ut loquitur Sat. 3. lib. 1. *Non te suffigam in cruce, eis τὸ τὸν καράκων ἐλαέσιον.* in pradam corvis lacerandam.

10 *Atque.*) Conventientia hujus conjunctionis est, ut antecedat dictionem copulandam, non autem consequatur. Itaque anomalia est ordinis, pro, ego Horatius Sabellicus id est, Venusinus renu. atque nego te virum esse bonum, quia neminem occidisti. utriusque verbo sua est inficiatio; prior quidem signis, sed posterior fit verbis. De Venusino & Sabellico dicitur est Sat. 1. lib. 2.

Milvius.) De hoc quod dictum fuit Epo. 16. repete.

Oderunt.) Hoc verbum cum infinito videtur explicandum, ut illud Iliad. a. ver. 163.

20 *Σπύριον δὲ καὶ ἀλλοῖσι τοῖσι μοι φάσθαι καὶ ὁμοιοῦμαι αὐτῶν.* Veratur autem alius mihi se dicere parem & similem. *Oderunt* igitur valet timent ac verentur.

Admitte.) Hoc verbum non simpliciter facere aliquid significat, inquit Donatus, sed facinus committere & peccare. Ita Plaut. in Menæch. *Quid tandem admisti in te, ut loqui non audeam*, id est, peccavi in te, vel in tua commoda.

Spes fallendi.] I. latendi: si speras facinus tuum posse occultari, celari & latere, nullo discrimine res sacræ & prophana a te tractabuntur. Sed de voce prophanus repete, quod annotatum fuit in 1. Oden. li. 3. Ciceronis est gravis & sancta cohortatio his super vitijs atque super alijs omnibus: *satis per se ipsum esse debet, si omnes Deos hominè que celare possimus, nihil tamen avaræ, nihil injuste, nihil invidiosè, nihil incontinentè esse faciendum.*

35 Eodem spectavit Seneca, quum ad reprimenda vitia docet, si solus sumus, fingamus gravissimum sanctissimūque virum adesse rerum nostrarum testem & spectatorem, ut Scipionem, Lælium & Catonem, quorum præsentia detereamur a vitijs perpetrandis: quod D. Bernhardus imitatus est in Epi. ad fratres de monte Dei, quod omnes etiam Poetæ docuerunt, quum scripserunt omnia patere oculis Dei: *Zeis eos ἑπορῶ παρὰ τῆς καὶ κρατύνω.*

45 *Est damnnum levius mihi, non facinus tamen: esto.* Mihi sic probatur hæc lectio Accursij Flori, ut vulgarem non repudiam, quam Xylander mavult retinere:

Damnnum est non facinus, mihi pacto plenius istos: quam firmat simili loquutione Od. 19. lib. 2.

—lectaq. Penthei

Disjecta non levius ruinâ

50 pro gravi & sæva δὲ τῆς λιτότητος. Nam illud esto vacat per sententiæ perspicuitatem. Sed quamvis hic locus sit in Dialecticis satis expositus, addam tamen, parvum quidem est damnnum & res parva, quum de mille modis fabæ aliquis unum furatur: Ratio tamen operis atque culpæ futuris magna est, & quemadmodum punienda sit, Plato docet Dialogo 12. de legibus initio: *εἰάν τις τι κλέπῃ δυνάστον μέγα, ἢ καὶ μικρόν, τῆς αὐτῆς δίκης δεῖ. συμφορὴν τι γὰρ ὁ κλέπῃων ἔροσι μὲν τ' αὐτῶς δυνάμει δ' ἐλάττω καὶ κλοπέων, ὅτε τὸ μείζον κλοπῆν, ἢ καὶ τῶν μείζονος ὄλον ἀδικεῖ.* id est, Si quis aliquid publicum furatus fuerit, sive magnum sive parvum, eodem supplicio plectitor. Nam qui rem exiguam intulerit, est si minorem vim, quam qui magnam, adhibuit, æquā tamen cupiditate furatus est. Et qui magnum aliquid sustulit, ubi non ipse deposuit, is omnino plane iniquus est.

65 *Vir bonus.*) Hæc honorifica appellatio tantum vulgari opinione nititur, cuius hypocritæ satis arguunt sacrificia & preces publicæ. Quandounque enim his operam

peram dare palam videtur, tum qui sem clarè devocat, o Jane o Apollo: sed tacitè & obscure, o pulcra Laverna, ne turpis vitiorum suorum confessio & commendatio a circumstantibus audiat. Hic ante labrum movet ellipsis discretivæ ea & ante vulv. Laverna, quum dixit, supplenda est, adhuc modum: sed librum movet, id est, summissâ voce precatur, quum dixit, id est, invocavit.

O Laverna. Quis autem fuerit Janus d. etum est Sat. 6 lib. 2. ut de Apolline Ode 2. lib. 1. & in carmine seculari Laverna definitur. Dea frurum & vitiorum humanarum, quibus dat finem dignum: ideoque fures Romani sua furandi contilia precibus ac votis illi commendabant. ut e Plauti Cornicularia apparet, *Mibi Laverna in furis celebrastis manus.* Sumitur etiam tropicè pro Latrone & plagiario scripti alieni ab Aufonio:

Bonorum mala carminum Laverna.

Indè dicti sunt Laverniones fures, de quibus lege Festum. Hujusmodi autem stultas & impias preces hominum graviter reprehendit Seneca in Epistol. *Tunc scito, ait, te esse omnibus cupiditatibus solutum, quum eo perveneris, ut nihil Deum roges, nisi quod rogare possis palam. Nunc enim quanta est hominum dementia? turpissima Deus votis insuurrant, si quis admoveat aurem, consensunt, & quod hominem scire noluunt, Deo narrant. Sic vive cum hominibus, tanquam Deus videat: sic cum Deo loquere, tanquam homines audiant.* Simili sententiâ Vegetius Prætextatis utebatur contra suspicionem hominis amantem dicitur: qui quod intervenisset olim disputationibus nobilium Rom. procerum & doctorum, putaret alius quoddam secretum ab illis tractari a bitris remotis. *Si tu, Evangele, ait Vegetius, ut me, aut hæc innocentia lumina cogitasses, nullum inter nos tale secretum opinareris: quod non vel tibi, vel es vulgo fieri dilucidum posset: quia neque ego sum immemor, nec horum quæquam inscium credo sancti illius præcepti philosophæ, sic loquendum esse cum hominibus, tanquam Dei audiant: cæcus secunda pars sancit, ne quid a Deo petamus, quod vellet nos indecorum sit hominibus consiteri.* Hæc e. l. i. Satur. Macro. Vide præterea de ratione votorum Plat. in Alcibiade secundo, ubi Socrates in iucitur cum Alcibiade de his disputans. Vide quoque Clem. Alexandr. in Stro. 3. de eodem. Postremò Persium Sat. 2. de honestis & inhonestis votis, cujus aliquot versus tibi profero de utroque genere.

N. n. tu prece peccis emari,

Quæ nisi se ductus nequeas committere Divis

At bona pars procerum tacitâ lib. ibit acerrâ.

Haud cui vis promptum est, murmurque humilè q. susurros

Tollere de templis, & aperto vi vere voto.

Mens bona, fama, fides, hæc clarè, & ut audiat bonos.

Illasibi inrosam & sub lingua immurmurat: O si

Ebullet patri præclarum funis: & o si

Sub rastro crepet argenti mihi seria dextro

Hercule: &c.

Sic Ovidius 1. Fast. facit quendam mercatorem stultè precantem Mercurium:

Di modo lucra mihi, da fæcto gaudia lucro

Et fac, ut emtori verba dedisse iuvet

Sed in primis Christianis est audiendus D. Jacob. 4. cap. Epist. Catholica de causa, cur interdum preces a Deo repudientur: *οἱ τεῖ τε καὶ λαμβάνετε, διὸν κακὸς αἰτεῖτε, ἢ αὐταῖς ἰδιωταῖς ἢ μὴ διαπαύετε. petitis quidem, sed non accipitis, propterea quod non rite petitis, nimirum ut sumitis vestris voluptatibus succurrere possitis.*

Da justum.) Pro hoc vulgato quædam exemplaria habent:

Da mi iusto sanctoq. videri.

Objicentubem.] Id est occulta & ab oculis hominum remove meos dolos: ubi videtur allusio quædam ad etymum nubis. Nam nubere est operiri & tegi: unde & nubes, quod tegere cælum soleant, dicuntur, ait Donat. in Hecyr. Act. 4. Sc. 4.

Qui melior.] Placet hæc lectio pro, quâ ratione, quove modo & re servo præstat avarus, bonitate & libertate.

Intrivis.] Hoc sumtum est e ludicris puerorum fallacijs, quas numo potius adulterino & humi defixo in prætereuntes interdunt ad quem indè tollendum illi frustra demissi postea illuduntur, & cupiditatis redarguuntur, ut in vicis Lutetia quotidie fieri solet. Sed de asse vide, quæ Sat. 1. l. 1. annotata sunt.

Porro.] Hic tō porro non est loci, ut illic porro ire pergas. neque discretionis: sed meo iudicio est temporis, quomodo Donatus interpretatur Act. 3. Scen. 1. Hecyr. bis. *Quia restat? nisi porro ut siam miser,* id est, postea & in posterum, tanquam hic diceretur: ubi aliquem incessit cupiditas. Itatim pōst meundam metus & perturbatio incipit.

Mernens.] Hoc verbum est servi proprium, ut vereri, hominis liberi, ut ait Donat. in And. Act. 3. Sc. 2.

Perdidi.] *ἡ ἀποπείσει καὶ ἀλεητοσύνη τῆς ἀρετῆς, ut ἀπαύξει τῆς πατρῆας ἀγωγῆς,* id est, deficere ab ordine patriæ educationis.

Re obruitur.] Sic Cic. dicit lib. 1. Epist. *Obrui magnitudinem iniquitatis, tanquam fluitu* id est, opprimi. Dicitur autem proprie de his quæ vel copiâ vel pondere opprimuntur, terra, aquis, lapidibus, vino, telis & similibus.

Vendere.] Hæc fuit prudentia & humanitas Pompeii, sicut habet ipsius Historia apud Plutar. in Piratis captivis tractandis, quos plures quam ad viginti millia servavit, reputans hominem naturâ neque nasci, neque esse in domitum animal, nec ferum, sed efferari si vitijs se præter naturam dederit: consuetudine verò locorumque ac vitæ commutationibus cicurari, vel belluas victus vsu mitioris feritatem ac sævitiam depōnere, de liberavit illos a mari in continentem transferre, & vitâ fingere humaniore, alluéscentes urbes & agros colere. hoc autem faceret dictum poetæ in avarum, quod hic perinde ferendus sit, atq; captivus servus: *in imperare moerere laus est, & in mancipio cogitandum est, non quantum illud impune pati possit, sed quantum tibi permittat equi bonique natura, quæ parcere etiam captivis & pro parati. i. emptis, habet.* Seneca lib. 1. cap. 17. de Clementia sermō usurpavit ad ostendendum sic principem oportere dominari subdito, ut dominum servorum quorum uterque, ut homo, agnoscendus est, atque quod illi utrique non vetat Lex. hoc vetat fieri pudor, sicut Agamemnon dicitur æquius respondisse

Sine pascat.) Ellipsis est finalis ut ferè in hoc genere perpetua. Serv. profert hoc, *portet frumento, penus que in hunc An. 1. v. Cura penus struere, ut ostendat tō penus esse neutrius generis & tertiæ declin. & alia exempla, quibus probat eandem vocem esse masculinam & femininam gener. & 4. declinat. Idem distinguit penum a cellario quod hoc sit paucorum dierum: illud vero longi temporis.*

Frumenta penusque.) De priori repete, quod annotatum fuit in Grammatic. Sat. 3. lib. 2. ad verbum: *Milia frumenti, &c.* De posteriori habes lepidam disputationem Phavorini Philosophi cum glorioso Grammatico definiente tō penus, quod est nium aut poculentum est, l. 4. c. 1. apud Agel. ubi contra definitionem penoris statuitur de eo toto quod sit patris familiæ, ipsius familiæ totius, ac longæ usionis gratiâ contrahatur & recon-

datur, atque ex eo dictum, quod non in promptu sit, sed intus ac penitus habeatur.

Reitor.] De Pentheo rege Thebarum diximus Od. 19. lib. 2 Hic autem locus iunctus est e tragedia Euripidis Bacchi. s. Quem ego quum videam a pleisque citatum, ut ad hujus loci illustrationem accommodatissimum, ascribere etiam non verebor:

Διον. ὁ, π παθεῖν, δεῖ, π μετὸ δεινὸν ἐργάσθαι;
Πενθ. Πρωτὸν μὲν ἀβρὸν εὐσεβῶν τεμῶν σέθεν
Διον. Ἰερὸς ὁ πλάκαμ. ὁ τῷ θεῷ δὲ αὐτὸν πρέσσει.
Πενθ. Ἐπειτα θύσον, τὸν δὲ περὶ δὲ ἴμ χροῖον.
Διον. Αὐτὸς μὲ ἀραῖον, τὸν δὲ Διονύσειο ἱερῶν.
Πενθ. Εἰρητέροι τ' ἐν δονσώμα σου φυλάττειν.
Διον. Λύσει μὲ δαίμων αὐτὸς, ὅταν ἐγὼ θύλω.

Hic Dionysius Bacchus inducitur sic ad minas Penthei regis respondens:

Dion. Dic, quid me ferre oportet? quid etiam pati indignum? Penth. Primum tibi mollem caesariem tondebo. Dion. Ea sacra est, & eandem Deo dicatam alo. Penth. Deinde istam hastam irade manibus positam. Dion. Tu ipse mihi aufer: hanc (ut Dionysii sceptrum) gesto. Penth. In custodiam tuum corpus dabo. Dion. ipse Deus me, ubi volam, inde eximet.

Vides hic, quid Poeta expresserit, & quid immutaret, & de suo adjecerit, Est præterea τὸ reitor Thebarum interpretatio verborum Euripidis Πενθ' κρατῶν τῆς δεσποτίας ἡδύο: quemadmodum etiam loquutus est Sophocles in Oedyp. Tyran. initio

Ἄλλ' ὁ κρατῶν Οἰδίπιδος χροῖος ἐμῆς.
Sedo potens Oedipe mee patre & regione, ut annotatum est Od. 3. lib. 1 ad verba: potens Cypri.

Tolla.] Ellipsis est conjunctio: is ut.
Ecce.] I. tibi liberum est & in tua potestate, ut me omnibus fortunis spoliis atque pœnis afficias.

Simul.] Statim ubi optabo & cupiam, Deus me ista morte liberabit, quæ finis est omnium malorum. Sic in Antigone Sophoclis mores ἀπειράσσεια, ἐπ' ἀκραντομην χαλκῶν χαλκῶν, ad extremam venimus lineam rerum malarum. Similis est locus in Electra Euripidis ad versum, καὶ δὲ δουρεὶ τοῦ δίκου, πρὸν ἂν πέλας ἔμμενος ἵκηται. Hanc autem sententiã Cic. Epi. 2. l. 6. ad famil. ex. ressit sine tropo: præsertim quæ omnium rerum mors sit extremum.

Explicatio Rethorica.

Metaphora est ab exploratione nautarum, qui conto pertentant altitudinem maris & locorum navibus oportuno vel stationem carinis bene fidam.

b Hoc quidem videtur εἰρωνικῶς accipiendum de eo, qui malit vir bonus haberi, quam talis esse. Itaque probitas ipsius ficta erat atque simulata.

c Est hic metonymia subjecti, qualis reperitur alibi raro, pro frumento, legumine, herbis, fructibusque aliis illic nascentibus, ac inde perceptis. De arvo dictum in Gramm. Epist. 8.

d Quis non agnoscat duplicem imitationis rationem? primum est translatio a bestiis ad homines, qualis lib. 6. ad Atticum, ὄνυσκῶν nos soles pascere, id est, tractare cibus hortensibus, atque inde etiam pro delectare, ut in I. horm. Act. 1. Scen. restabat nihil aliud, nisi οὐκίλος πασcere: deinde synecdoche speciei pro nutrire me dominũ fructu Cereali.

e Altera quoque metonymia: e loco enim significatur res adjuncta, ἡνὲν ὁ γῆρας καὶ ἡ ἰσοτάμια, fœnem & herba, cujusm di est illa lib. 1. Fattor. πασσει οὐν πραῖα, id est gramen & fœnum.

f Tropus est omnino similis, τῆς μὲν ἀληθείας ἀμπελῆς

ἀντὶ τῶν βοτάνων vitis quidem pro uvis ac racemi illic suspensis, & hæc rursus pro vino indè expresso, τὸ ἀν μῶσιος iteratur per anaphoram.

g Periphrasis est Ustica synecdochica: cujus mentio fit Ode. 17. li. 1. ubi hic versus citatus est illustrationis gratiã: quidam tamen malunt τὸ Ὑστὶαν esse nomen alterius montis. Ideòque τὸ valle sumendum esse propriè.

h Synecdoche est generis. λέγεται γὰρ ὁ ἥλιος κλειῶς ἀνατέλλειν Solem proprie dicitur exortiri & ἀνατελλῆ, exortus ipsius.

i Altera est anaphora initio sententiarum,

k Alia est synecdoche generis unde notio communis τῷ fru. is cognoscitur, pro peculiari, glãde, atque in multa est alia anaphora per quandam symploces formam subfinè τὸ δὲ περὶ μῶριον etiam teratũ habet anaphoram.

l Anadiplosis videtur. Idem enim sonus auditur & in clausula præcedentis & initio sequentis sententiæ,

m Est præterea synecdoche generis, pro, hic meus ager in hac valle latens, tanquam recessus quidam, defendit me ab inclementia cæli autumnalis amœnitate & alubritate suã.

n Synecdochica est periphrasis autumnii, quem dixit alias si bres adducere pestilentes, aliorumq; morborum esse fœcundum.

o Epistrophe est, ejusdem soni circa clausulas sententiarum iteratio.

d Metonymia est subjecti, pro, nos omnes cives Romani prædicamus te beatum.

q Procatalepsis est, quã credulitatem Quintii occupat.

r Epiphonema est sententiarum, ubi acclamat ad dissimulationem jam recitatam. vbi de falsa persuasione incolumitatis, quam suademam μεταφορικῶς vocat, vlcera sanitatis expertia.

f Sumtum est ab asperis corporibus & ad animum leniendum translatur. Est enim mulcere idem, quod molire & lenire, ut tradit Festus in voce Mulciber.

t Polyptoton est in τὴν ἰσχυρῶν, rater, aĩn duob. versibus ten, magu &c & servet n ambu. perfecta est p̄p̄opocœia cujusdam sic Quintio adulantis: ut aliquis Poeta vel ipse

Varus dicitur Augusto adulatus his versibus olim fuisse, ad quam accessus jam indè ab eo loco: si quis bella, & recessus ab eain his verbis: Augusti laudes.

u Profopocœia est Quintij, qua Horatio respondet.

x Metonymia est adjuncti pro magistratu & consulari vel prætorica dignitate & auctoritate.

y Altera est profopocœia sed imperfecta populi, atque unã dialogismus utriusque honorantis & honorati.

z Metaphora est ab animatis ad contumelias inanimata, qualis fuit Ode 3. lib. 4. Dente minus mordeor invido, pro si falsi partidii me insimulet, & de mea fama detrahat, an propterea debet illa perdi, & ego commoveri? Similis est tropus Iliad. 1. ad vers.

Ὡς φάτο Σαρπηδῶν. δάκρυ δὲ φέροντας ἔβλεπε μὲν ὁ.
Sic dixit Sarpedon: memorat autem mentem Hectori sermo Sarpedonis: quod Græci dicunt: ὁ Σαρπηδῶν καθήκετο τῆς ἑκτορῶς ψυχῆς καὶ διοίειας καὶ καταρρακῆς λόγῳ καὶ ὕβρει. Sarpedon pertigit animum Hectoris convulsus gravi oratione & contumeliã.

aa Synecdoche generis pro pal'ore, qui metum consequi solet, pro, debeo ne expalescere, & vultum mutare? Imò verd hic & hujus color constabit. Hanc subjectionem interrogatio requirit, quod in virtuosos & flagitiosos tales perturbationes cadere soleant.

bb Quædam est synecdoche generis periphrastica, pro senatus consulta, vel senatum decreta.

cc Est polyptoton ac præterea ejusdem soni iteratio principiis sententiarum κατὰ τὴν ἀναφορῆν.

Ad Meta,

dd Metaphora à corporeis rebus est nota pro, ditimuntur, componuntur, & terminantur res controversæ, qualis fuit Sat. 10. lib. 1.

Fortius & melius magnas plerumq, secat res.

ee Metonymia est. subjecti, pro, omnes domestici & vicini hanc vident.

ff Apparatus est ad profopopæiam servi & dialogismū cum Domino.

gg Similitropus fuit Epodis 4. peruste funibus latus, & Sat. 7. lib. 2. virgus vri.

hh Metaphora est, vbi datur motus & sensus cadaveri rei inanimæ, pro quo dixeris, corvi non exedent cadaver tuum suspensum.

ii Synecdoche est generis pro speciali: Ego Horatius Sabellus nego, id est, Venusinus, vt dictum est Sat. 1. lib. 2.

Nam Venusinus arat sinem sub vtrūmq, colonus.

Qui autem hic constituunt enallagen personæ, aliquid Grammaticum dicunt, sed nihil Rhetoricum.

kk Epiphonema esse potest, quo velut acclamatur illa diversitatis pars:

Vir bonus & sapiens audebit.

ll Metonymia est. aut potius allegoria subjectorum pro vulgo, & iudicibus & patronis, cæterisque illic verlantibus, qui probant talem virum, & sibi esse tanquam æquitatis & religionis exemplum putant.

mm Metaphora est à corpore ad vim mentis & iudicij ut Epist. 1. annotatum fuit.

nn Profopopæia est illius hypocritæ precantis.

oo Depositâ personâ precantis, Poeta loquitur, vbi est anaphora.

pp Allegoria est e metaphoris continuatis a transfugis & desertoribus ducum suorum, qui metu perculsi in cæcisides, horru, clypeum & arma abiciunt, quod capitale erat crimen in disciplina militari. Est præterea synecdochica periphrasis τῆ λεπτοτάτης ἢ λεπτοτάτης .i. ejus, qui locum & ordinem deseruit in acie instructa. Et præterea in portet synecdoche generis pro speciali vectura, qua fit navigio.

qq Accessus est ad aliam profopopæiam atque διαλογισμὸν, vbi vir verè bonus ac sapiens se præstat intrpidum & impavidum adversus omnes minas Tyrannorum, & liberè profitetur, omnes arumnas, cruciatus, vel mortem ipsam esse suâ virtute & constantiâ longè inferiorem.

rr Synecdoche generis ἀπὸ τῆ εὐρυμορίας, pro custode carceris.

ss Sumtum est vel a Geometricis figuris, quarum superficies lineis terminantur vel a stadio dromis qui carceres ac metam sui cursus linea designant: vnde proverbium, venimus ad summam lineam, vt est dictum in Diæcticis. Alij consent translatum a ludo scrupulorum vel latrunculorum, vbi alter collusorum dicitur ad vltimam lineam suos promovisse calculos & latrunculos, quæ & Hieræ, id est sacra vocatur, cui non licet amplius aliò proferte, qui propterea cogitur se victum profiteri, & luto inciso sinem facere: quæ sententia probabilior est: adquam videtur alluisse Seneca epist. 49. non solebat mihi tam velox tempus videri. Nunc incredibilis cursus apparet: siue quia ad moveri lineas sentio, siue quia attendere capi & computare damnum meum &c. vide proverbium, movebo salum a sacra linea.

EPISTOLA XVII. AD SCÆVAM Theticum.

Hic ita disputat, vtra vivendi ratio præstet, politicane & honesta, an privata & inculta: ut illam huic longè anteponat.

Qvamvis Scæva satis per te tibi consulis & scis. Quo tandem pacto deceat majoribus uti: Disce docendus adhuc, quæ censet amicus, ut si Cacus iter monstrare velit: tamen aspice si quid Et nos, quod cures proprium fecisse, loquamur. 4. Si te grata quies, & primam somnus in horam Delectat: si te pulvis strepitusque rotarum, Si ludit caupona: Ferentinum ire jubebo. Nam neque divitiis contingunt gaudia solis: 5. Nec vixit malè, qui natus moriensque fefellit. 6. Si prodesse tuis, paulloque benignius ipsum Te tractare voles: accedes sicus ad vinctum. 7. Si pranderet solus patienter: regibus uti Nollet Aristippus. Si sciret regibus uti, Fastidiret olus, qui me notat. 8. Vtrius horum Verba probas, & facta, doce: vel junior audi Cur sit Aristippi prior sententia: namque 1. Mor dacem Cynicum sic eludebat (ut aiunt) 9. P. Scurror ego ipse mihi populo tu. 10. rectius hoc & Splendidius multò est, equus ut me portet: alat rex Officium facio: tu poscis vilia rerum, Dante minor: quamvis fers te nullius egentem. 11. Omnis Aristippus decuit color, & status & res Tentantem majora ferè presentibus equum. Contra, quem duplici panno patientia velat:

Mirabor, vitæ quæ via si conversa decebit. 11. Alter purpureum non expectabit amicum: 40. Quilibet indutus celeberrima per loca vadet: Personamque feret non inconcinnus utramq, Alter Miletæ textam cane pejus & angue Vitabit chlamydem: morietur frigore si non Rettuleris pannum. Refer & sine, vivat ineptus. 45. Res gerere & captos ostendere civibus hostes, Attingit solium Jovis & caelestia tentat. 13. Principibus placuisse viris non ultima laus est. 14. Non cuius homini contingit adire Corinthum. 15. Sedit, qui timuit, ne non succederet: esto: 50. Quid: qui pervenit fecitne viriliter: atqui Hic est, aut nusquam, quod quarimus. Hic onus horret 55. Ut parvis animis, & parvo corpore majus: Hic subit, & persert: Aut virtus nomen inane est, Aut decus & precium rectè petit experiens vir. Coram rege suo de paupertate tacentes Plus poscente feret. 18. Distat sumasne pudenter, An rapias: at qui rerum caput hoc erat, hic fons, 20. Indotat a mihi soror est, paupercola mater, Et fundus nec vendibilis, nec pascere firmus, Qui dicit, clamat, victum date: succinit alter: 65. Et mihi dividuo findetur munere quadræ. 19. Sed tacitus pasci si posset corvus, haberet Plus dapis, & rixam multò minus, invidiæ. kk 2

44 Metaph